Sayakbay Karalaev

Vikipedi, özgür ansiklopedi

Sayakbay Karalaev (Kırgızca: *Саякбай Каралаев*) Kırgızistan'da yaşamış (1894-1971) ünlü bir Manasçı.

Sayakbay Karalaev (500 som değerinde Kırgız parasının ön yüzü)

Soyadı *Karala* veya *Karalayev* olarak da söylenir. Manasçıların simgesel ismi haline gelmiştir.

İçindekiler

Hayatı

1894 yılında Kırgızistan'ın Isık Göl bölgesinde yer alan Akölöng ilinin Semizbel ilçesinde doğmuştur. Ailesi ile birlikte geçim sıkıntısı nedeniyle daha iyi koşullarda yaşayabilmek için Ceti Ögüz'e taşındılar. Babası bir tefecinin yanında çalışırken onun iyi bir atının ölümüne neden oldu. Karşılığında dört at ödemeye zorlandı. Üç atın karşılığını ödeyebildiyse de, dördüncü atın yerine de oğulları Tölöbay ile Sayakbay'ı azap (karın tokluğuna çalışan işçi) olarak verdi. 1912'de tekrar memleketlerine dönüş yaptılar. Bolşevik Devrimi'nden sonra 1918'den 1921 yılına kadar Kızıl Ordu'da askerlik yaptı. Orduda "destancı kızıl asker" olarak anılmaya başlandı. Destanlara çocukluğundan itibaren ilgi duyan Sayakbay, yaşadığı köydeki ve çevredeki çeşitli ustalardan destancılığın inceliklerini öğrendi. Ninesi Dakiş'in de manasçı olduğu söylenmektedir.

Devlet organlarının takdirlerini kazanan Sayakbay'a "Kızıl Tuu" (Kızıl Bayrak) ve "Ardak Belgisi" (Şeref Nişanı) verilmiştir.[1]

7 Mayıs 1971 yılında Bişkek'te ölmüştür.

Ünlü Kırgız yazar Cengiz Aytmatov 1968 yılında Sayakbay Karalaev'i ziyaret ederek görüşmüş[2] ve "Yıldırım Sesli Manasçı" adlı öyküsünü kendisinden esinlenerek yazmıştır.[3]

Destancı özelliği

Yaşarken Manas, Semetey, Seytek ve onların devamı olan Kenen, Alımsarık, Kulansarık destanlarının tamamını bilmekteydi. Anlattığı Manas destanı boyut olarak dünyanın en hacimli destanı sayılır ve toplam 500.553 mısradır.

1916 yılında Semizbel'den Orta Tokay'a giderken yorulunca bir çadırın içinde uyur. Rüyasında destan kahramanı Kanıkey'i görür.[4] Kanıkey; *Manas'ın sana vermem için emanet ettiği yemeği vereceğim, ağzını aç,"* diyerek ona yemek yedirir. Daha sonra aynı rüyanın içinde Manas'ın kendisini de görür.[5] Destan kaharamanı Bakay olduğunu sonradan anlayacağı yaşlı bir adam ile konuşur.[6] Sayakbay'ın kendi anlatımıyla bu konuşma şu şekilde gerçekleşir:

> *«Manas'ın yanında duran o yaşlı adam bana bağırarak diz çökerek oturmamı emretti. Sonra atından inerek yanıma geldi ve yerden bir avuç toprak alarak onu yememi emretti. Ben sırtımı dönerek onu dinlemedim. Bunun üzerine kızan adam gözlerimin içine bakarak onun elindeki toprağı yemem gerektiğini söyledi. "Korkma, sen Manas'ın adını çıkaracaksın," dedi.»*[7]

Bundan sonra rüyasında söylendiği gibi altı ay sesi kaybolur. Sesi geri geldiğinde daha gür çıkmaya başlar.

Kaynakça

- Kırgızların Yaşayan Dört Büyük Manasçısı, Yrd.Doç.Dr. Doğan Kaya, 1. Uluslararası Türk Dünyası Kültür Kurultayı -Bildiriler- (9-15 Nisan 2006, Çeşme - İzmir), Ankara, 2007, C. III, s. 1293-1300 (Madde Başlığı: Sayakbay Karalayev)
- Урстанбеков Б.У., Чороев Т.К. Кыргыз тарыхы: Кыскача энциклопедиялык сөздүк. – Фрунзе: Кыргыз Совет Энциклопедиясынын Башкы редакциясы, 1990. – 288 бет. – Рецензент: тарых илиминин доктору Өмүркул Караев. - ISBN 5-89750-028-2. **(Rusça)**

- Каралаев Саякбай, Большая советская энциклопедия: [в 30 т.] / под ред. А. М. Прохорова — 3-е изд. — М.: Советская энциклопедия, 1969. **(Rusça)**
- Munduk Mamırov, “Sayakbay Karalaevdin Tuulganına 80 Cıl-Ulu manasçı”, Ala Too, 1.1.1975, s. 126-138. (Kırgızca)

Dipnotlar

1. ^ Қазақ Совет Энциклопедиясы, 1975, Том 6 (Kazak Sovyet Ansiklopedisi, 1975, Cilt 6)
2. ^ Cengiz Aytmatov – Muhtar Şahanov, Kuz Başındaki Avcının Çığlığı, Tolkun yay., Ankara, 1998, Sayfa: 148-149
3. ^ Suların Sırrını Ödünçleyen Adam Cengiz Aytmatov, Editör: Prof. Dr. Hasan BAHAR, Makale: *Sözlü Gelenekten Neşet Edilen Bir Roman*, Yazan: Doç.Dr. Abdulselam ARVAS (Sayfa:15)
4. ^ Bakirova A., Kyrgyz–Turkish “Manas” University, Exploring and deciphering the phenomenon of the 'manaschi' and their visions, Кыргыз тили жана адабияты, 27/2014 **(İngilizce)**
5. ^ Keneş Kırbaşev, Sayakbay Karalayev ve Cusup Mamay”, Manas Destanı ve Etkileri - Uluslararası Bilgi Şöleni, Ankara, 1995, s. 139-143.
6. ^ M. Mamırov, Sayakbay Karalaevdin Manas Eposunun İdeyalık-Körkömdük Özgöçölügü, Firunze 1962, s: 21-23
7. ^ Kırgızların Son Büyük Manasçısı, Yrd.Doç.Dr. Doğan Kaya, Mitten Meddaha Türk Halk Anlatıları Uluslarası Sempozyumu Bildirisi, Ankara, 25-27 Kasım 2004 (Rüyanın ayrıntılı bir anlatımı ve Sayakbay Karalaev'in kendi ifadelerinin tamamı bildiride yer almaktadır.)

Ayrıca bakınız

- Manasçı
- Cengiz Aytmatov

Dış bağlantılar

- Manasçı Karalaev (https://www.youtube.com/watch?v=L_kyFAOqUrE) (destan okurken)
- Destandan Romana Kırgız Kültür Mirası (https://www.altayli.net/destandan-romana-kirgiz-kultur-mirasi-ve-cengiz-aytmatov-ornegi.html)5 Ağustos 2020 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20200805221529/https://www.altayli.net/destandan-romana-kirgiz-kultur-mirasi-ve-cengiz-aytmatov-ornegi.html).

Fotoğraflar

Sayakbay Karalaev

Sayakbay Karalaev

Otorite kontrolü	BNF: cb17806179h (https://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb17806179h) (data) (https://data.bnf.fr/ark:/12148/cb17806179h) · ISNI: 0000 0000 3126 8043 (http://isni.org/isni/0000000031268043) · LCCN: n86838255 (https://id.loc.gov/authorities/names/n86838255) · SUDOC: 088755231 (https://www.idref.fr/088755231) · VIAF: 45801618 (https://viaf.org/viaf/45801618) · WorldCat: lccn-n86838255 (https://www.worldcat.org/identities/lccn-n86838255)